Тема 12. Податкова система України

План заняття

1. *Функції податків та їх класифікація*
2. *Поняття податкової системи та принципи її функціонування.*
3. *Загальнодержавні та місцеві податки та збори.*
4. *Відповідальність підприємств і організацій за правильність обчислення платежів та сплати їх до бюджету.*

1. *Функції податків та їх класифікація*

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу.

Фіскальна функція – (наповнення дохідної частини бюджету..з метою подолання ек спаду)основна функція, характерна для податкових систем всіх держав. З її допомогою формуються держ грошові фонди і створюються матеріальні умови для функціонування Д. Фіскальна функція податків, за допомогою якої відбувається одержавлення частини національного доходу в грошовій формі створює передумови для втручання Д в економіку. Отже, вона значною мірою обумовлює регулюючу функцію.

Розподільча функція(розподілення коштів) забезпечує розподіл вартісних пропорцій між платниками податків і Д. Тобто саме за допомогою податків Д встановлює вартісні пропорції такого перерозподілу.

Регулююча функція означає, що податки як активний учасник перерозподільчих п-сів здійснює серйозний вплив на відтворення, стимулюючи або стримуючи його темпи, посилюючи або послаблюючи накопичення К-у, розширюючи або зменшуючи платоспроможний попит населення.

Регулююча функція спрямована в першу чергу на досягнення через податкові механізми тих чи інших завдань податкової п-ки Д. При цьому потрібно виділити стимулюючу, де стимулюючу і відтворювальну під функції оподаткування.

Стимулююча підфункція спрямована на підтримку р-ку тих чи інших економічних п-сів. Вона реалізуються через систему пільг і звільнень.

Де стимулююча підфункція, навпаки, спрямована на встановлення через податковий прес перепон для р-ку яких-небудь економічних п-сів (наприклад, через реалізацію Д своєї протекціоністської економічної п-ки).

Відтворювальна підфункція призначена для акумулювання засобів на відновлення використовуваних ресурсів. Цю під функцію виконують відрахування на відтворення мінерально-сировинної бази, плата за воду тощо.

Контрольна- своєчасність , повнота сплати податків , нагляд та контроль за виплатою податків.

.Класифікація податків.

Податкова с-ма включає різні види податків. В основу їх класифікації покладені різні ознаки. Найбільш суттєве значення в сучасній теорії і практиці оподаткування мають наступні підстави класифікації податків:

1) за способом стягнення податків: **прямі й непрямі**.

Прямі податки встановлюються безпосередньо на дохід і майно.

До **непрямих податків** належать податки на товари і послуги, які оплачуються в ціні товару. Обсяг непрямих податків для окремого платника визначається обсягом споживання і не залежить від його доходів.

2) за суб'єктами-платниками податків: **податки з фізичних осіб, податки з юридичних осіб та змішані податки.**

Основними **податками з фізичних осіб** є прибутковий податок з доходів громадян, податок на майно з фізичних осіб тощо.

До **податків з юридичних осіб** належать податок на прибуток п-в, ПДВ, акцизний збір, податок на майно п-в тощо.

Змішані податки сплачуються як фіз так і юр особами. До них належать державне мито, податок з власників транспортних засобів тощо.

3) за органом, який встановлює й конкретизує податки: **загальнодерж й місцеві податк**и.

Загальнодерж податки встановлюють вищі органи влади. Їх стягнення є обов'язковим на всій території країни, незалежно від того, до якого бюджету вони зараховуються.

Місцеві податки встановлюються місцевими органами влади. Можливі різні варіанти встановлення місцевих податків:

- у вигляді надбавок до загальнодержавних податків
- введення місцевих податків за переліком, що встановлюється вищими органами влади;
- впровадження місцевих податків на розсуд місцевих органів без будь-яких обмежень з боку центральної влади.

4) за порядком введення податку: загальнообов'язкові й факультативні податки.

Загальнообов'язкові податки встановлюються законодавчими актами країни і стягуються на всій її території незалежно від бюджету, в який вони надходять. До загальнообов'язкових податків належать всі загальнодерж податки, а також деякі місцеві податки.

Факультативні податки передбачені основами податкової с-ми, проте безпосередньо вводитися вони можуть законодавчими актами місцевих органів влади. Сюди належать основна частина місцевих податків.

5) за рівнем бюджету, в який зараховується податковий платіж: закріплені й регулюючі податки.

Закріплені податки безпосередньо й повністю поступають в конкретний бюджет або позабюджетний фонд.

Регулюючі податки поступають одночасно в бюджети різних рівнів у пропорції згідно бюджетного законодавства (наприклад податок на прибуток, прибутковий податок).

6) за цільовою спрямованістю введення податку: абстрактні та цільові податки.

Абстрактні податки вводяться Д для формування бюджету в цілому.

Цільові (спеціальні) податки вводяться Д для фінансування конкретного напрямку затрат.

Розрізняють три способи утримання податків:

1) біля джерела отримання доходу;

2) на підставі декларації;

3) на підставі платіжного доручення.

Перший спосіб — використовується в процесі стягнення податків і зборів із заробітної плати і доходів громадян від здійснення трудових обов'язків.

Другий спосіб — стягнення податків на підставі декларації передбачає надання платниками даних про фактичні розміри об'єкта оподаткування. При цьому існують значні можливості для ухилення від сплати податків. Стягнення податків на підставі платіжного доручення здійснюється лише у випадках, коли платник має сплатити суму нарахованих йому відповідними органами податків (наприклад, розрахунок сум земельного податку в сільській місцевості здійснюється фахівцями сільських Рад народних депутатів). В окремих випадках платник надає цим органам декларацію про фактичні чи прогнозовані розміри об'єкта оподаткування.

2. *Поняття податкової системи та принципи її функціонування.*

Податкова с-ма – це сукупність встановлених в країні податків та механізм їх стягування.

Податковий кодекс: Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому цим Кодексом порядку, становить податкову систему України.

Податкова система України — сукупність передбачених податковим законодавством загальнодержавних та місцевих податків, зборів та інших

обов’язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, принципів, форм і методів їх установлення, зміни, скасування, обчислення, сплати та стягнення, а також забезпечення відповідальності за вчинення правопорушень у сфері оподаткування, організації роботи щодо податкового контролю.

Податкова система України складається:

-Система оподаткування-система податків і зборів, механізми і способи розрахунку та сплати податків і зборів

-Платники податків-юр і фіз. Особи

-Контролюючі органи – державна податкова служба, державна митна служба, фонд соц. страхування

Система оподаткування в Україні – це сукупність податків, зборів-платежів до бюджету та внесків до державних цільових фондів, що стягуються у визначеному чинним законодавством порядку.

3. ***Загальнодержавні та місцеві податки та збори.***

В Україні стягуються загальнодержавні та місцеві податки та збори.

Податковий кодекс

До загальнодержавних належать податки та збори, що встановлені Податковим Кодексом і є обов'язковими до сплати на усій території України, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим Кодексом, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

До загальнодержавних належать такі податки та збори:

1. податок на прибуток підприємств; 2. податок на доходи фізичних осіб; 3. податок на додану вартість; 4. акцизний податок; 5. збір за першу реєстрацію транспортного засобу; 6. екологічний податок;

7. рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України;

8. рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні;

9. плата за користування надрами; 10. плата за землю; 11. збір за користування радіочастотним ресурсом України;

12. збір за спеціальне використання води; 13. збір за спеціальне використання лісових ресурсів;

14. фіксований сільськогосподарський податок; 15. збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства; 16. мито;

17. збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;

18. збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

До місцевих податків належать:

1. податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

2. єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

1. збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;

2. збір за місця для паркування транспортних засобів;

3. туристичний збір.

Місцеві ради обов'язково установлюють податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

Місцеві ради в межах повноважень вирішують питання відповідно щодо встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

4. *Відповідальність підприємств і організацій за правильність обчислення платежів та сплати їх до бюджету.*

Відповідальність за правильність обчислення, своєчасність сплати податків і зборів і додержання законів про оподаткування несуть платники податків і зборів відповідно до законів України.

За порушення правильності обчислення та своєчасності сплати до бюджету податків, зборів й інших обов’язкових платежів законодавством передбачено фінансову, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Адміністративна відповідальність

Адміністративна відповідальність (штрафи), що застосовується податковими органами, має деякі особливості: підставою для її застосування є вчинення адміністративного правопорушення (ст. 9 Кодексу України про адміністративне правопорушення, далі — КпАП); адміністративні штрафи накладаються лише на фізичних осіб (громадян) — окремих платників податків, керівників і бухгалтерів платників податків — юридичних осіб, інших громадян, винних у порушенні податкового законодавства; розмір штрафу залежить від сукупності обставин, що пом’якшують або обтяжують відповідальність порушника (статті 34, 35), а також від його особи, ступеня вини, майнового стану (ст. 33).

Закон України від 24.12. 93 р. № 3813-XII "Про державну податкову службу в Україні" (із змінами і доповненнями) передбачає притягнення безпосередньо начальниками державних податкових інспекцій та їх заступниками до адміністративної відповідальності керівників й інших службових осіб підприємств, установ і організацій чи громадян, винних у порушенні законодавства про оподаткування або порушенні порядку зайняття підприємницькою діяльністю, чи таких, що не виконують законних вимог державних податкових інспекцій.

Факт здійснення адміністративного правопорушення — порушення законодавства про оподаткування чи порушення здійснення підприємницької діяльності — встановлюється в процесі або за наслідками перевірки підприємства, установи, організації чи громадянина. Службові особи державних податкових інспекцій при встановленні фактів порушень, за які винні особи підлягають притягненню інспекціями до адміністративної відповідальності, крім відображення цих фактів у актах перевірок, складають протокол про адміністративне правопорушення — порушення податкового законодавства у двох примірниках. Його зміст повинен відповідати вимогам ст. 256 КпАП.

Протокол підписується службовою особою ДПІ, яка його склала, і особою, яка вчинила порушення. Протокол може бути також підписаний свідками. У разі відмови особи, яка вчинила правопорушення, від підписання протоколу в ньому робиться запис про це і така відмова не є підставою для припинення розгляду справи. Особа, яка вчинила правопорушення, має право надати пояснення і зробити зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до нього, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання.

Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через два місяці від дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні — два місяці від дня його виявлення. До перших належать правопорушення, які мають разовий характер (наприклад, несвоєчасне подання декларацій, розрахунків, аудиторських висновків, платіжних доручень на внесення платежів до бюджетів і державних цільових фондів тощо), а до триваючих правопорушень податкового законодавства — ті, які здійснюються протягом певного періоду (відсутність бухгалтерського обліку об’єктів оподаткування, ведення його з порушенням встановленого порядку, інші правопорушення, пов’язані з обчисленням податків, платежів і внесків, встановити які можна лише під час документальної перевірки на підставі первинних бухгалтерських документів).

Кримінальній відповідальності і покаранню підлягає особа, винна у вчиненні злочину, тобто така, що умисно або з необережності вчинила передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння.

Тяжким злочином визнається ухилення від сплати податків, зборів, інших обов’язкових платежів при обтяжуючих обставинах, а також шахрайство з фінансовими ресурсами.